

Sulten på rettferdighet

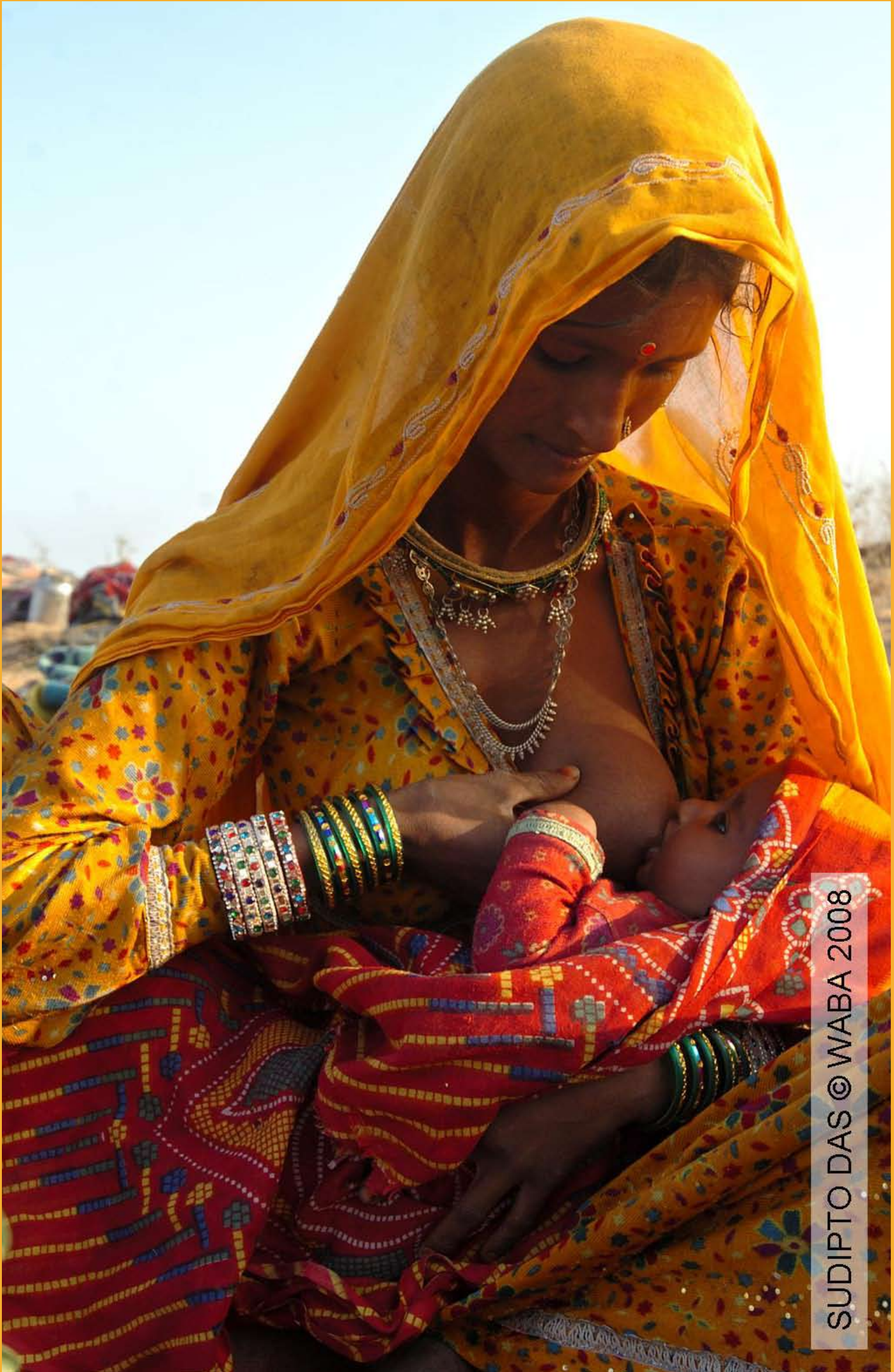
Magasinet for retten til mat

2009

Hvem vinner på biodrivstoff? s. 6

Går menneskerettighetene på bekostning av norsk realpolitikk? s. 17

SUDIPTO DAS © WABA 2008

INNHOOLD

Flere utfordringer...	3
Farlig på Filippinene	4
... og Honduras	5
Hvem vinner på biodrivstoff?	6
Biodrivstoff i Brasil	8
Den grønne mil	10
Vaktbikkja passer ikke eget hus	11
Brevaksjon	13
Går menneskerettighetene på bekostning av norsk realpolitikk	17
Oppsiktsvekkende rettsavgjørelse	19
Retten til mat for spedbarn	20
Nytt Indiaprojekt og ny sak	18
India – møte med en annen virkelighet	20
Barns rett til fullgod mat og ernæring i lys av HIV og AIDS	26

Utgitt med støtte fra NORAD

Redaksjon: Ida-Eline Engh, Kristin Kjæret, Elisabeth Ng Langdal og Christine Tetlie

Layout: Kristin Kjæret og Christine Tetlie

Forsidefoto: Astrid Solgaard. Les mer side 9

Trykkeri: Arkan

ISSN: 0809-7542

FIAN Norge

Kirkegata 5

0153 Oslo

+47 901 38 264

www.fian.no / post@fian.no

FIAN (FoodFirst Information and Action Network) er en uavhengig, internasjonal menneskerettighetsorganisasjon som forsvarer retten til fullgod mat.

FLERE UTFORDRINGER....

Noen av utfordringene FIAN står overfor i lys av økte matvarepriser, finanskriser og miljøfokus er den økende etterspørselen etter biodrivstoff. Denne etterspørselen er det flere som ser en mulighet i å tjene penger på. Vår vurdering må være å se om produksjon av biodrivstoff undergraver retten til mat, direkte eller indirekte. FIAN har allerede dokumentert flere saker som viser at småbønder og urfolk er utsatte grupper i storselskapenes jakt på landområder. Kristin Kjæret viser i sin artikkel at produksjonen av flytende biodrivstoff heller ikke gir en gevinst for miljøet.

”Rettighetsbasert tilnærming” er det store moteordet innenfor FN-systemet og for mange frivillige organisasjoner for tiden. For FIAN er dette gammelt nytt, vi har alltid hatt en rettighetsbasert tilnærming. Våre underskriftskampanjer har vært basert på konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Vi har vist til myndighetenes forpliktelser i forhold til konvensjonen for at de skal oppfylle befolkningens grunnleggende rett til mat. Det var derfor med stor skuffelse vi så at Norge, som er kjent for å ha en høy profil i FN som menneskerettighetsforkjemper ikke vil ratifisere tilleggsprotokollen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Å ratifisere tilleggsprotokollen innebærer at en internasjonal komité kan vurdere om enkeltpersoner eller grupper i Norge, for eksempel, ikke har oppfylt retten til mat. Ved heller å fokusere på nasjonal selvråderett foran FNs menneskerettighetssystem, svekke Norge FN. Det setter oss i bås med land vi ikke vil bli sammenliknet med. Retten til mat, vann, utdanning, helse og bolig brytes i stor skala over hele verden. Derfor vil vi, sammen med andre frivillige organisasjoner, fremover fokusere på å få norske myndigheter til å ratifisere protokollen.

Verdens helseorganisasjon og UNICEF anslår at dersom nyfødte verden over får morsmelk i løpet av de første timene etter fødselen, vil det redusere dødeligheten blant nyfødte med rundt 20 %. Det vil si at mer enn 1 million nyfødte vil overleve. FIAN Norge vil legge større vekt på spedbarns rett til mat, spesielt i India. For spedbarn er retten til mat i stor grad det samme som retten til morsmelk. Dersom spedbarn skal oppnå retten til mat er det viktig at sosiale og økonomiske forhold legges til rette for amming.

Utfordringene møter vi med å holde fokuset på rettighetstilnærmingen. Vi vil fortsette med det som er kjernen i FIANS arbeid; skrive brev til og legge press på myndigheter om konkrete tilfeller der retten til mat trues eller brytes. Retten til mat er en grunnleggende menneskerettighet som alle har krav på.

Elisabeth Ng Langdal
styremedlem i FIAN Norge

Farlig på Filippinene

Det er med stor sorg at FIAN Norge kan fortelle om enda en bondeleder som har mistet livet i kampen for bøndernes rettigheter.

*Tekst: Christine Tetlie
Foto: FIAN Filippinene*

22. november 2008 ble Vincente Paglinawan skutt ned og drept av to uidentifiserte menn i Paquibato distriktet i Mindao.

I følge øyenvitner kom de to gjerningsmennene kjørende på motorsykkel, og svinger opp på siden av Vincente Pagalinawan. Den ene gjerningsmannen går av sykkelen, og skyter ham på kloss hold. Vincente Pagalinawan dør umiddelbart. Politiet kom ikke til stedet før det var gått over femten minutter, selv om nærmeste politipost var kun tre meter unna.

Vincente Paglinawan var den regionale visepresidenten av PAKISAMA, en grasrotorganisasjon som jobber for å styrke småbønder og fiskeres rettigheter i Filippinene. I den siste tiden før han ble myrdet var Paglinawan en pådriver i arbeidet med å mobilisere bønder og

lokale støttegrupper. Hensikten var å skape et sterkt offentlig press på kongressen, slik at Filippinenes jordrefomprogram (CARP) blir gjennomført i praksis.

Drapet på Pagli er ikke et isolert tilfelle, han er en av mange ledere for bondeorganisasjoner som er blitt myrdet i 2008. Bare i Davao regionen har fire andre bondeledere blitt drept. 49 forkjempere for bønder og jordløse har mistet livet siden 2001. Frem til idag er de fleste gjerningsmennene ukjente og drapene har aldri blitt oppklart.

Volden eskalerer

FIAN medarbeider Kristin Kjæret har besøkt Filippinene i 2003 og 2006. Hun forteller om en skremmende utvikling, med økende voldsbruk mot mennesker som kjemper for sine grunnleggende rettigheter. Drap som ikke blir etterforsket, mennesker som må leve i deknings uten tilgang til å dyrke jord og muligheter til å forsørge seg selv.

Vincente Paglinawan demonstrerer for filippinske bønders rettigheter.

De mange politiske likvideringene har vekket stor internasjonal oppsikt. I 2007 opprettet president Gloria Arroyo, etter sterkt press fra internasjonale menneskerettsorganisasjoner og EU, en kommisjon som skulle finne årsakene til volden. FN utarbeidet da en rapport som konkluderer med at den filippinske hæren fornekter behovet for å granske drapene. Dette fordi mange av drapene blir utført av militære. FN ber President Gloria Arroyo å tilby bedre beskyttelse til vitner, siden disse blir terrorisert og systematisk forfulgt. Mangel på strafferettslige konsekvenser bidrar også til at disse menneskerettsbruddene får fortsette nærmest uhindret, noe som det siste drapet er en dyster påminnelse om.

Markering på Filippinene i 2006. Flere har mistet livet i etterkant av dette. Drapene er ennå ikke oppklart.

Justice for Ka Vic!
Justice for Farmers!
Justice for all!

Bondebevegelsen på Filippinene hedrer Ka Vic og ønsker rettferdighet for alle.

... og på Honduras

Myrdet på julaften

Klokken 08:30 den 24. desember 2008 ble Juan Martinez (34) og Freddy Cedillo Nolaseo (48) skutt og drept i Trujillo i Colon. Juan Martinez ettelater seg en samboer, som er gravid med deres første barn. Freddy Cedillo Nolaseo etterlater seg kone og fem barn. Selv om politiet og statsadvokaten i Trujillo ble informert umiddelbart etter drapet, kom de ikke til åstedet før 20.30 kvelden etter. Først da ble likene fjernet, og etterforskningen påbegynt. De to mennene er de siste offrene i en lang rekke likvidasjoner, som følge av jordkonflikten i Aguan-dalen i Honduras.

Bakgrunn

I 2000 okkuperte jordløse og småbønder et nedlagt militært treningsanlegg i Aguan-dalen (*Regional center for military training*), heretter kalt CREM. Tross blodige konfrontasjoner mellom de jordløse okkupantene og godseierne i området har de jordløse blitt værende. Den mest alvorlige hendelsen hittil skjedde i 2008 da elleve personer mistet livet og to ble hardt såret.

FIAN har fulgt saken om CREM siden 2000. Vi har observert utviklingen og hatt en rekke besøk i området. FIAN har også deltatt i møter, samt brevvekslet med landets myndigheter. FIAN har ved gjentatte ganger uttrykt bekymring for mangelen på seriøse tiltak fra myndighetene når det kommer til

å overføre området til gruppene som er med i bondebevegelsen i Aguan.

Skremmes til taushet

- Det vil ikke bli noe løsning på konflikten inntil loven fra 2008 trer i kraft, sa leder for bondebevegelsen i Aguan, Irene Ramirez til den lokale radiostasjonen i Trujillo 10. juli i fjor.

Dagen etter intervjuet ble han myrdet på åpen gate. Dette skjedde 500 meter fra den lokale politstasjonen. Drapet har ennå ikke blitt oppklart. Rett før han ble myrdet, offentliggjorde Irene Ramirez å ha mottatt dødstrussler fra lokale landeiere og kvegfarmere i området.

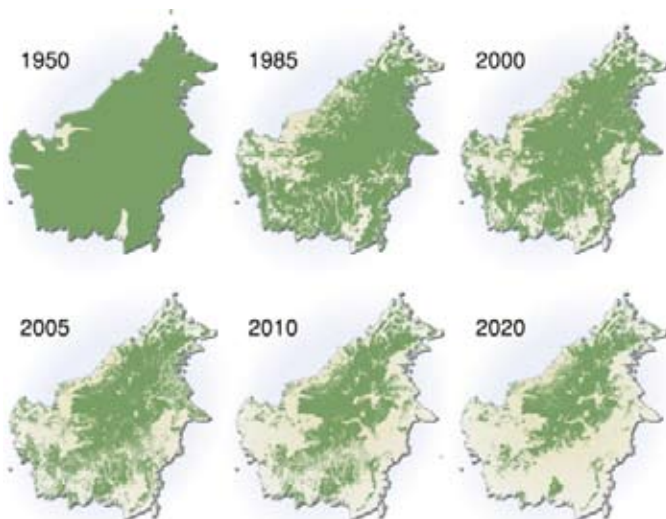
Stridens kjerne den – idylliske Aguan-dalen i Honduras

Foto: FIAN Honduras

HVEM VINNER PÅ BIODRIVSTOFF?

Tekst: Kristin Kjæret

Biodrivstoff er blitt et viktig buzz-ord i klimadebatten. Mange, inkludert norske myndigheter, argumenterer for at biler som kjører på drivstoff som delvis er laget av mais, sukker, rapsolje og palmeolje, vil være mer miljøvennlige enn biler som kjører på ren bensin eller diesel. Stemmer dette? Sulten på rettferdighet har både i 2007 og 2008 trykket artikler som har argumentert for at den sterke økningen i biodrivstoffindustrien utgjør en stor trussel mot retten til mat. Vår bekymring blir større og større ettersom regnskogen nå raskere rases i Indonesia, arbeidsvilkårene for brasilianske sukkerarbeidere er slaveliknende og småbønder og urfolk tvangsflyttes i Brasil, Colombia, Argentina, Paraguay, Indonesia og en rekke andre land. I tillegg fører økt satsing på denne type jordbruksindustri til at det er vanskeligere for jordløse å få tilgang til jord gjennom jordreformsprogrammer.

Avskogningen skjer med i et voldsomt tempo i Indonesia. Kartene viser avskogningen som har skjedd fram til 2005 og en fremskriving av hva som vil skje.

Foto: <http://maps.grida.no/go/graphic/extent-of-deforestation-in-borneo-1950-2005-and-projection-towards-2020>

Retten til mat brytes

Den 12. desember 2008 ble den indonesiske landsbyen Tribun Pekanbaru angrepet av paramilitære styrker samtidig som helikoptere brannbombet landsbyen. Hensikten var å rydde plass til en ny palmeoljeplantasje. I Tetaguá Guarani i Paraguay er hus, avlinger og dyr i bygda María Antonia brent ned – i likhet med minst 350 tilsvarende bygder i Paraguay i perioden 1994-2004. Men listen er lengre. I den argentinske pro-

vinen Santiago del Estero er lokalbefolkningen systematisk truet av soyaprodusenter, det paramilitære og politiet. Mange av dem, sammen med småbønder og urfolk i provinsene Córdoba, Salta, Mendoze, Misiones og Jujuy har mistet tilgangen til den livsnødvendige jorda si. I Chocó-regionen i Colombia har urfolk og grupper med afrikansk opprinnelse blitt tvangsflyttet etter at palmeoljeprodusenter har tatt over landområdene. Tilsvarende saker er dokumentert i Indonesia og Cameroon. Småbønder og urfolks landrettigheter trues når nye og mektige aktører får interesse for landområder som kan brukes til produksjon av biodrivstoff.

Ingen CO₂-gevinst

Det er viktig å vurdere om økt satsing på flytende biodrivstoff (etanol og biodiesel) har så store samfunnsmessige fortrinn at det er verdt å ta den risikoen dette kan innebære for småbønder og urfolk i fattige land. Transportnæringen står i dag for 18% av Norges CO₂ utslipp, så en betydelig CO₂-reduksjon i denne sektoren kan utgjøre en stor klimaforskjell. Men vil innblanding av biodrivstoff i bensin og diesel føre til en slik reduksjon?

Statens Forurensingstilsyn (SFT) omtaler etanol og biodiesel som "karbonnøytrale". På sine nettsider forklarer de at "biodrivstoff blir fremstilt av fornybare råvarer som planter og trær. Ved forbrenning dannes energi, CO₂ og vann. Gjennom fotosyntesen bindes CO₂ på nytt når planter vokser opp igjen. CO₂ som frigjøres gjennom forbrenning av biologisk materiale inngår derfor i naturens naturlige karbonkretslop. Det medfører ikke netto CO₂-utslipp, i motsetning til forbrenning av fossilt materiale som øker samlet karbonmengde i atmosfæren. Hele livssyklusen til biodrivstoff er imidlertid ikke karbonnøytral dersom fossil energi brukes under produksjonsprosessen (red: kursiv lagt inn)."

Den europeiske og amerikanske entusiasmen over at innblandet bensin og diesel kan gi mindre CO₂-utslipp i transportsektoren er i dag langt på vei møtt av skepsis fra forskere, som hevder at hele produksjonsprosessen må inngå i miljøregnskapet. Asbjørn Eide ved Senter for Menneskerettigheter har, på oppdrag fra FNs organisasjon for mat og landbruk (FAO), skrevet en rapport om biodrivstoff og retten til mat. Han konkluderer med at biodrivstoff, med et mulig unntak av Brasils sukkerproduksjon, ikke fører til lavere CO₂-utslipp. Snarere er det en risiko for at CO₂-utslippene økes. I tillegg kan økt produksjon av biodrivstoff føre til mindre biologisk mangfold og forverret vannkvalitet. Dette er i tråd med studier som er gjort av et forskningssenter under Europakommisjonen samt flere andre forskningsrapporter.

Norsk omsetningspåbud og fattige i Sør

For at Norge skal kunne bruke flytende biodrivstoff i transportsektoren er vi i stor grad avhengig av import. SFT forventer at land som allerede har en biodrivstoffproduksjon som Brasil, Malaysia og Indonesia vil øke denne. I tillegg vil økt etterspørsel etter biodrivstoff føre til at flere land starter med slik produksjon. Det siste ser vi blant annet ved at tre norske firmaer allerede har sikret seg landområder i Ghana for å dyrke *Jathropha* som kan omdannes til biodiesel.

Norske myndigheter har besluttet et omsetningspåbud på 2,5% prosent biodrivstoff i den totale mengden omsatt bensin og diesel. Dette påbudet gjaldt fra 1. april i år, og myndighetene vil vurdere å øke denne prosentandelen til 5% i 2010. Det betyr at deler av transportnæringen må bruke bensin eller diesel som inneholder biodrivstoff. Ved å pålegge transportsektoren å bruke biodrivstoff i bensin og diesel, er myndighetene med på å skape et marked for biodrivstoff som ellers ikke ville vært tilstede. I tillegg gir myndigheter både i Nord og Sør avgiftsfritak og subsidier til biodrivstoffindustrien. Alle disse tiltakene mener Asbjørn Eide må trekkes tilbake. Verdens myndigheter bidrar rett og slett til at fattige i Sør mister livsgrunnlaget sitt. Ved ikke å kreve omsetning av biodrivstoff for transportsektoren kan land som Norge derimot være med på å hindre brudd på retten til mat. Dette vil FIAN Norge jobbe for i samarbeid med flere organisasjoner under Forum for Utvikling og Miljø.

FNs tidligere spesialrapportør for retten til mat, Jean Ziegler, krevde allerede i 2007 at stater skulle inngå en avtale om å hindre videre ekspansjon av biodrivstoff-

*Foto: Frukt som skal omdannes til biodiesel
www.flickr.com/photos/realmild/2488511460/.*

industrien. FIAN støtter dette synspunktet. Det er nødvendig å identifisere alle farene som er forbundet med biodrivstoff slik det produseres i dag. I tillegg er det nødvendig å undersøke om det er lønnsomt å produsere biodrivstoff på andre måter ved å bruke restavfall – såkalt annen generasjonsbiodrivstoff. I følge Eide vil en mer miljøvennlig annen generasjonsdrivstoff ikke være konkurransedyktig på svært lang tid, og det er derfor ikke et produkt som man kan regne med i dagens debatt.

Det er viktig at norske myndigheter, i samarbeid med andre land, sikrer at produksjon av flytende biodrivstoff ikke fører til økte CO₂-utslipp eller ødelegger vannressurser og biologisk mangfold. Det er også viktig at det ikke forringer jordkvaliteten eller fører til tvangsflytting og andre brudd på retten til mat. De som jobber i næringen må sikres arbeidsvilkår som muliggjør

et verdig liv. Den mest effektive måten å sikre dette på, er å ikke etterspørre biodrivstoff på det internasjonale markedet. Skulle Norge likevel ønske omsetning av flytende biodrivstoff, er det nødvendig med strenge kriterier for hvordan drivstoffet produseres. Retten til mat, med fokus på bærekraftig produksjon og fattiges tilgang til jord, må ligge til grunn for utformingen av slike kriterier.

Verken miljøet eller de som dyrker jorda vinner i dag på satsingen av flytende biodrivstoff.

*Innhøsting av frukt fra palmetrær i Papua New Guinea
Foto: CELCOR*

BIODRIVSTOFF I BRASIL?

Tekst: Christine Tetlie

Foto: Jonas Vanreusel

Brasil er verdens største eksportør av sukker, og står for 45% av verdens produksjon av ethanol. Sukkerørindustrien i Brasil begynte allerede på 70-tallet å lage biodrivstoff, som et resultat av den internasjonale oljekrisen. Den brasilianske staten ønsker å øke landarealene som brukes til plantasjer, og bygger i dag opp ethanolindustrien med store støtteordninger. For eksempel er landarealene plantasjene bruker i Araquara-regionen fordoblet fra 2001 til 2007. I 2007 ble 6.98 millioner hektar av Brasils natur brukt til sukkerrørplantasjer. Hver time brennes det av areal tilsvarende sekstifire fotballbaner for å bygge ut nye plantasjer.

Til tross for at produksjonen av sukkerrør har gått opp de siste årene har ikke antallet arbeidere økt i samme takt. På 80-tallet skulle en arbeider kutte omlag seks tonn sukkerrør per dag. Idag er forventet produksjonsmengde på cirka 12-15 tonn. For å kunne klare kravene er det beregnet at hver arbeider bruker rundt 10 000 kutt med mancheten per arbeidsdag. Dette er en arbeidsdag kun for sterke, sunne kropper. En arbeider i industrien varer i maks 15 år.

Under FIANS fact finding mission i 2008, ble det dokumentert flere brudd på menneskerettighetene på sukkerrørsplantasjene i Mato Grosso do Sul, Piaui and Sao Paulo. Turen var et samarbeid mellom FIAN og flere andre europeiske organisasjoner (Brød til verden, EED, Inter-church org for development cooperation og Heks).

Hele rapporten (engelsk) kan du lese på <http://www.fian.org/resources/documents/others/agrofuels-in-brazil>. Nedenfor vil vi gi noen eksempler på hva hverdagen byr på for de plantasjeansatte.

Helsefarlig arbeid

Arbeiderne må bruke insektsdrepende- og gjødningsmidler som er bevist kreftfremkallende. Dette må de håndtere uten verneutstyr. I heten inne på de store plantasjene er det lett å få heteslag med mye stress og

få, om noen drikkepauser. Giftige slanger og insekter er heller ikke uvanlig.

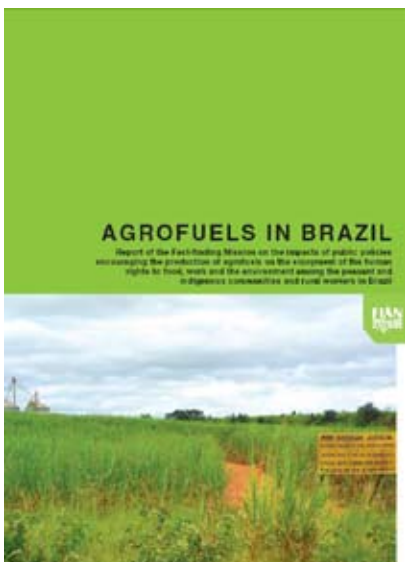
Det tunge mekaniske arbeidet, uten tilstrekkelig verneutstyr, fører ofte til arbeidsskader. De gjentakende bevegelsene skaper senebetennelser, problemer med ryggstøtten, fingre som går ut av ledd og muskelkramper. Bruk av rusmidler for å dempe smertene er veldig utbredt.

Tilsynsmannen på plantasjene straffer arbeiderne med bøter og trusler om oppsigelser hvis de ikke overholder produksjonskravene. Belønninger, som matkurver eller tv på brakka, for de som klarer tempoet skaper konflikter.

Et stort antall mennesker dør på jobben, av utmattelse eller arbeidsulykker.

Jonia (fiktivt navn fordi kvinnen ønsker å være anonym) begynte å kutte sukkerrør i 14-års alderen. Hun arbeidet for firmaet Ester Mills i 21 år. 35 år gammel er hun blitt ufør. Hun er i dag ute av stand til å ta vare på seg selv og sine to barn. Arbeidet i sukkerrørindustrien har gjort at hun ikke klarer å lukke hendene eller løfte armene. I 2006 hadde hennes arbeidstempo synket så drastisk at hun fikk sparken. Hun hadde smerter i kroppen de siste ti årene hun jobbet. Som mange andre sesongarbeidere opplever hun at det er lite hjelp å få fra staten.

*Guarani-Kaiowa indianer
kutter sukkerrør
Foto: FIAN International/.*

Slaver i moderne tid

Den 8. april 2008 friga den brasilianske mobile inspeksjonsgruppen 1500 innleide arbeidere. De jobbet under ekstremt uverdige forhold. Arbeiderne, eller snarer slavene, var leid inn av Brazil Renewable Energy Company. Dette er et fond som er koordinert av Vinod Khosla, en av eierne til Sun Microsystems. Partnerne er blant annet Bill Clinton, tidligere president i USA, og James Wolfensohn, tidligere president i Verdensbanken.

To rømte slavene forteller om sin hverdag. En vanlig arbeidsdag startet klokken 3 om morgenen og varte til klokka 8 på kvelden. Ved utplantning og innhøstning jobbet de fram til midnatt, syv dager i uken.

Maten var lite næringsrik og de betalte dyrt for den og andre livsnødvendigheter. Dette førte til at gjelden deres økte for hver dag. Boligen de fikk tildelt var en plastpressening, som ble satt opp ute på plantasjonen. De hadde ikke tilgang til toalett eller muligheter for å vaske seg. Drikkevannet måtte de hente fra en elv i nærheten. De to ble holdt fanget i ett år før de klarte å rømme.

Endringer kjempes frem

Uretten som daglig finner sted i Brasil er større enn de fleste av oss kan forstå. Urfolk, barn og andre blir behandlet ytterst nedverdiggende, med tilstander som minner om slavearbeid. Men det finnes også motkrefter som forsøker å bøte på urettferdigheten. Det nasjonale programmet for å utrydde barnearbeid ble etablert i 2001. Fram til 2007 hadde inspeksjonene frigitt 8000 barn og unge fra dette tunge arbeidet. FIAN fikk nylig flere gode nyheter fra Brasil. President Lula de Silva signerte den 25. juni en avtale med hovedmål å avskaffe mellommenn i ansettelsesprosessene. Nå må selskapene eller underavdelinger av det nasjonale ansettelsessystemet signere kontrakt direkte med arbeidstakerne. Dette skal garantere dem rett til sosiale sikkerhetsprogrammer. I tillegg har arbeiderne krav på to fridager i uka, verneutstyr og transport til jobben. Avtalen er allerede signert av mer enn 300 selskaper, arbeidstakere og brasilianske myndigheter. En stor ulempe med avtalen er at selskaper frivillig kan slutte seg til den. Avtalen inneholder heller ingen skatteinsentiver. FIAN vil følge med på om partene overholder avtalen.

Saker FIAN jobber med i Brasil

FIAN jobber med flere saker der sukkerrørsindustrien har fortrent småbønder og urfolk. Nedenfor gir vi en kort presentasjon av tre av dem

Mato Grosso do Sul

Guarani-Kaiowa-indianere i Mato Grosso do Sul er blitt fratatt jorda de engang eide. De bor nå i overbefolkede reservater, hvor de er avhengige av matutdeling for å ikke sulte. Livet er svært vanskelig, og deres hverdag preges av alkoholisme, vold og høy selvmordsrate. Flere barn har dødd av sult de siste årene. Jorda som tidligere sikret dem et verdig liv brukes i dag av storbønder som dyrker sukker og soya til biodrivstoff og eksport.

FIAN Norge støtter indianernes kamp for å få tilbake jorda gjennom en underskriftskampanje i 2009 og 2010. Vi vil samle inn underskrifter på et maleri laget av Astrid Solgaard (se forsiden). Maleriet vil bli overrekt den brasilianske ambassaden sommeren 2010.

Lagoa Nova

Siden 1991 har 90 bondfamilier i Lagoa Nova, Brasil, kjempet for å få tilbake sitt tidligere hjemland. Selv om det er nedfelt i den brasilianske loven har ikke firmet SANGRO (en av de største innen etanolproduksjon i Brasil) gitt jorda tilbake.

Engenho Prado

I 2005 fikk 280 husholdninger i Engenho Prado, Brasil, fikk medhold av brasiliansk høysterett i sitt landkrav. Til tross for denne seieren har de ennå ikke tilgang til landområdet. I stedet har deres talsmann blitt likvidert. De lever nå under uverdige forhold, langs veikanten med plastpresseninger som hjem.

Den grønne mil

Tekst: Christine Tetlie

Foto: http://www.rain-tree.com/Plant-Images/Jatropha_curcas_p2.jpg

Jatropha Curcas er en av de mest populære plantene i biodrivstoff industrien og den ekspanderer hurtig i India, Asia og Afrika

- Det at budskap vil beite på planten og blir syke er jo en stor ulempe, sier Per Sunding, botaniker ved Universitetet i Oslo, når journalisten lurte på, hva slags plante er dette.

En av plantefamiliens giftigste og et medlem av vortemelk familien. Curcin heter giften, noen få gram er nok til å ta livet av buskap, eller et menneske. Alvorlige tilfeller av forgiftning, det vil si inntak av mer enn noen få frø, utvikler seg fort til livstruende skader. Symptomene er akutte magesmerter, oppkast, kraftig diare og tilslutt nyresvikt.

Som alltid er små barn mest utsatt. Blomsten er vakker, og lukter godt, og frøene ser ut som små frukter. Nærkontakt med planten gir kreftsvulster på forsøksdyr og for mennesker er oljen irriterende for hud og øyne, og en kjent carcinogen.

Tidligere har Jatropha blitt brukt til såpeproduksjon, og som avførings- og abort middel.

- Der hvor Jatropha har blitt kultivert har den kommet helt ut av kontroll, den sprer seg spesielt fort, siden den har så mange frøkapsler, forteller Per Sunding.

Spredning av fremmede arter er den største trusselen mot det biologiske mangfold på vår klode. I Australia er Jatropha klassifisert som ugress i kategori A, det vil si alle midler blir tatt i bruk for å bli utryddet den. Myndighetene frykter store tap av budskap og ødeleggelse av Australias sitt biologiske mangfold. Den er registrert som en innvandrende rase, og problem i Sør-Afrika, USA, Stillehavsoyene og Puerto Rico.

Den første tiden er ekstremt viktig for en nykommer ved at de må unngå konkurranse om vann og næring med de plantene som hører til i dette området.

Jatropha blir nå markedsført som planten som vokser på ufruktbar jord, og ikke konkurrerer med matvareproduksjon. Det er ikke noe jord som heter ufruktbar, der hvor Jatropha kan vokse kan også Mango, Kassa, søtpoteter, cashew og jackfruit gro. Jatropha kan dyrkes i skrin jord, men veksten på planten vil også bli langsom. Fordi dårlig jord = dårlig avling.

Jatrophaen overlever i tørt vær, men den vil felle bladene som en forhåndsregel mot å miste væske, og går inn i en dvale tilstand.

Norsk jatropha eventyr i Ghana

Tre norske firmaer er på startstreken av sin grønne revolusjon, og har vendt sitt blikk mot Ghana. Nå skal det dyrkes Jatropha Curasis.

BioFuel

BioFuel havnet i medienes søkelys nesten før de startet. Hvordan de har tatt seg til rette på annens mands jord, og satt i gang uten nødvendige tillatelser vakte oppsikt langt utenfor Norges grenser. BioFuel måtte å trekke seg ut av de planlagte områder. Imidlertid ikke før de hadde hugget ned skog som hadde vært lokalbefolkningens spiskammer i årevis.

Biofuel har et nært samarbeid med det Sør- Afrikanske gruveselskapet Anglo Gold Ashanti, som *Sulten på rettferdighet* hadde en artikkel om i 2008.

ScanFuel A/S

ScanFuel A/S planlegger å bygge den største Jatropha plantasjonen i verden. De har til nå investert hundre millioner i biodrivstoffprosjektet, og de har fire millioner mål til disposisjon. Målet er å produsere 40.000 fat olje innen 2020, ifølge styreformann Angar Gravdal. Scanfuel driver sine forretninger i Ghana uten registrert kontoradresse og da journalisten lurte på hvor deres testanlegg befant seg vil ikke dette oppgis.

African Plantation for Sustainable Development

Erling Lorentzen vil med firmaet African Plantation for Sustainable Development også prøve lykken i Ghana. Han ser fram til nye utfordringer sier han til Dagsnytt 24. Lorentzens cellolose eventyr i Brasil er nå et tilbakelagt eventyr. Etter en 40 års lang og bitter jordkonflikt ga Brasil justisminister den 28. august 2007 Tupinikim- og Guaraniindianere medhold i sitt landkrav overfor Lorentzens tidligere selskap, Aracruz Celulose.,

Vaktbikkja passer ikke eget hus

Norske myndigheter har under forhandlinger i FN aktivt motarbeidet en ny klageordning som endelig gjør det mulig for marginaliserte individer og grupper å klage inn nasjonal politikk. Hvorfor? Er regjeringen redd for at Norge kommer i et dårlig lys internasjonalt?

*Tekst: Kristin Kjæret, FIAN Norge, Beate Ekeløve-Slydal, Amnesty International Norge og Ida-Eline Engh, Plan Norge
Først trykt i Dagsavisen 02. juni 2009
Foto: FIAN Tyskland*

I juni deltok Norge i sitt første møte med stemmerett som nyvalgt medlem av FNs menneskerettighetsråd. Norge ble valgt inn uten protest, verken fra andre stater eller det sivile samfunn. Dette er ikke så overraskende i og med at Norge opp gjennom årene har fått ord på seg for å være en sterk beskytter og en aktiv forkjemper for menneskerettighetene, både internasjonalt og i Norge. Men er Norge best i menneskerettighetsklassen? Gjør staten det den kan for bostedsløse, eldre på sykehjem, folk på trygd eller irregulære migranter?

For å kunne svare på et slikt spørsmål er det viktig å ha uavhengige representanter, f.eks. FN, som kan gå norsk politikk etter i sømmene. Men det ønsker ikke regjeringen! Hva har vel FN med norsk politikk å gjøre?

Norske myndigheter har under forhandlinger i FN aktivt motarbeidet en ny klageordning som endelig

gjør det mulig for marginaliserte individer og grupper å klage inn nasjonal politikk når det gjelder for eksempel å kreve mat, vann, helse, bolig og utdanning om man mistenker at regjeringen ikke etterlever de menneskerettighetsforpliktelsene den har påtatt seg. Hvorfor? Angrer Norge på at vi har påtatt oss disse forpliktelsene? Er Norge redd for å miste makt til FN? Kanskje er regjeringen redd for at Norge kommer i et dårlig lys internasjonalt? Eller er vi rett og slett redde for at grupper som lever under uverdige forhold skal få støtte fra FN?

Har Norge noe å frykte? Vi kan i år feire tiårsjubileumet for Menneskerettighetsloven av 1999 som sier at

sivile, politiske, sosiale, økonomiske og kulturelle rettigheter, sammen med barns rettigheter, står i en særstilling. Dersom øvrig norsk lov er i strid med FNs tre konvensjoner som sikrer disse rettighetene, må norsk lovverk endres slik at menneskerettighetene respekteres. Det betyr at

enkeltpersoner eller grupper i Norge allerede har mulighet til å føre sak mot staten dersom deres rettigheter er krenket. Siden 1999 har ingen saker som handler

om økonomiske, sosiale eller kulturelle rettigheter vært ført i det norske rettsvesenet under Menneskerettighetsloven.

En slik mulighet finnes knapt i andre land. I Uganda har folk i Mubende i mange år forsøkt å få en domstol til å vurdere om deres rett til mat ble brutt da de under dramatiske forhold ble tvangsflyttet og mistet både levebrød og husvære. Dersom Norge og de andre medlemslandene gir sin

Vår rike stat – med en lang menneskerettighetshistorie – er med på å undergrave de viktigste funksjonene FN har; nemlig å bistå stater i hvordan de best mulig kan ivareta sine borgeres rettigheter...

Møte i Mubende, Uganda. Under svært dramatiske forhold mistet disse menneskene sine hjem og sitt levebrød i 2001. Siden den gang har de forsøkt å kreve jorda si tilbake gjennom rettsapparatet i Uganda. Dommere som ikke møter opp eller annen motstand har gjort at saken ennå ikke er behandlet.

tilslutning til FNs nye klagemekanisme vil folkene i Mubende kunne få støtte fra FN i at de bør få jorda si tilbake eller kompensasjon for det de har tapt. Det finnes utallige eksempler på grove brudd på blant annet retten til mat, bolig og helse som gjør det nødvendig at FN får et effektivt overvåkings- og klageorgan på plass. I en verden med nesten én milliard sultende mennesker må vi applaudere tiltak som styrker marginaliserte gruppers kamp for sine rettigheter.

Dessverre er ikke regjeringen enig med oss i dette. Både overfor FN og norske organisasjoner har norske myndigheter gitt uttrykk for at Norge ikke kommer til å anerkjenne norske innbyggers mulighet til å prøve sine saker overfor FN – til tross for at klageren/e først er pålagt å føre saken gjennom norske rettsinstanser. Det betyr at de heller ikke støtter statsborgeres rett til dette i andre land. Dette setter både norske myndigheter og FN i et svært dårlig lys internasjonalt.

Vår rike stat – med en lang menneskerettighetshistorie – er med på å undergrave de viktigste funksjonene FN har; nemlig å bistå stater i hvordan de best mulig kan ivareta sine borgers rettigheter. Ved ikke å slutte opp under den nye klagemekanismen, som har vært etterspurt av det sivile samfunn i flere tiår, er Norge nå med på å svekke menneskerettighetene. Hvordan kan Norge være en forkjemper for åpenhet og innsyn internasjonalt, og samtidig forhindre at FNs menneskerettighetseksperter vurderer oss? Og hvordan kan Norge framover hevde at norsk bistand er rettighetsbasert når vi motarbeider viktige fora for individer og organisasjoner som krever sine rettigheter?

Regjeringen hevdet i Soria Moria-erklæringen at Norge skal være en internasjonal pådriver for FNs rolle i verdenssamfunnet og for gjennomføringen av grunnleggende menneskerettigheter. Med mindre regjeringen endrer standpunkt i denne saken og signerer og ratifiserer tilleggsprotokollen til FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter når den legges fram i september, ser vi her et klart løftebrudd fra regjeringen. Vi ber regjeringspartiene om å forklare seg i denne saken.

Peter Kayiira og og Jan Rose Namata fra Mubende i Uganda mistet gård og grunn i 2001. Dette forteller de:

Peter Kayiira, 44 år

August 2001: Myndighetene i Uganda setter inn militære styrker i Mubendedistriktet. Jeg og ca. 2000 andre innbyggere ble brutalt tvangsflyttet fra jorda vår. Jorda som har tilhørt forfedrene våre. Husene våre ble revet, eiendommene ble ødelagte og avlingen ble konfiskert.

Jorda er gitt til Kaweri Coffee Plantation Ltd, som eies av verdens største kaffeselskap, Neumann. Neumann har hovedkontor i Tyskland. I juni 2002 ga den afrikanske utviklingsbanken et lån på 2,5 millioner amerikanske dollar i støtte til utviklingen av kaffeplantasjen.

Jeg har vært de tvangsflyttedes talsperson. Det har kostet meg mye. I 2005 ble jeg satt i fengsel, anklaget for å ha underslått statlige midler i min stilling som skoledirektør. Etter et halvt år ble jeg frifunnet.

Vi har saksøkt både myndighetene i Uganda og selskapet Kaweri. Foreløpig har vi ikke fått tilbake jorda vår eller mottatt noen annen form for kompensasjon.

Jane Rose Namata, 54 år

Jeg skal kjempe for en kompensasjon og jeg vil ha jorda tilbake.

Det er her jeg er født og det er her jeg giftet meg. Jorda tilhørte mannen min. Vi var syv mennesker som levde der i et hus med syv rom. Vi fikk rent vann fra en fontene i nærheten. På jorda dyrket vi bananer, kaffe, kassave, peanøtter og søtpoteter. We hadde mange frukttrær, tre griser, syv sauer og ti høner.

Jeg var hjemme da soldatene kom med våpen og beordret oss om å dra. Vi løp. Da vi kom tilbake var alt borte. Vi ble tvunget til å bo i en skog i nærheten i ett år. Mannen min døde.

BREVAKSJON

Riv ut!

FIAN Norge
Kirkegata 5
0153 Oslo

901 38 264

post@fian.no
www.fian.no

9365.09.14994

Sør-India: Familier har mistet retten til mat og lider av alvorlig underernæring

45 Yanadifamilier i landsbyen Chalivendram i Muttukuru av Nellore distrikte i Andhra Pradesh lider av sult og alvorlig underernæring. Situasjonen har utviklet seg slik etter at fiskeområder, også deres daglige brød, har blitt ødelagt grunnet konstruksjonen av Krihnapatnam havn. Den offentlige distribueringsavtalen fungerer dårlig, og mangelen på velferdsordninger som sørger for et sosialt sikkerhetsnett har også forverret Yanadienes situasjon.

Der bor ca 351 676 innbyggere i åtte av distriktene i Andhra Pradesh (anno 2001), hvor av over 50 % av disse befinder seg i Nelloredistriktet. For 45 av disse familiene er livssituasjonen truet, Krihnapatnam havn er et viktig punkt for eksport av jern og andre mineraler. Havnen ble bygget i juli, 2008. 80132,87 m³ med jord skulle til for at havnen, bygningsfasiliteter, seksbanersvei, enorme jernbaner, landingsramper til helikopter og lastebilparkering skulle bli en realitet. Selve prosjektet har hatt enorme konsekvenser for Yanadienes rett til mat, de er jo avhengige av fiske for å overleve! Fordi byggearbeidet og konstruksjonene av veiene har påvirket vannstrømmingene, har tidligere fiskeområder gått tørre. Et gjørmete og forurenset vann, etter dumpinger fra havnen, gjør også sitt til at fisken er i ferd med å dø ut. Yanadiene har ikke mottatt noen form for kompensasjon eller rehabilitering, og strever i dag med å overleve. De forsøker å ta strøjobber, men også her finnes det kun veldig begrensede muligheter.

Siden fiskevannet har tørket ut, er Yanadiene avhengige av rasjonene de får gjennom offentlige distribueringsavtaler. I India fungerer dette systemet slik at man har bygget opp ulike rasjonsbutikker rundt omkring i landet, der korn og andre essensielle varer selges til statlig subsidierte priser. Det første problemet Yanadifamilien møter på, er at selv om de har slike rasjoneringskort blir det ikke distribuert nok korn (4 kilogram per person) til å mette en hel familie for hele måneden. Et annet problem er at de ikke alltid har nok penger til å kjøpe hele månedrasjoner i en og samme omgang. Yanadiene skulle gjerne betalt for varene i flere omganger. Til tross for at høyesterett har sendt ut et direktiv om at flere kjøp skal være mulig, er realiteten slik at familiene er nødt til å tilpasse seg butikkhavernes krav om et stort kjøp i måneden. Noen ganger har Yanadiene heller ikke pengene som skal til, uavhengig om de har rasjoneringskortene. Subsidier alene, uten at de offentlige ordningene dekker et minimum av matbehovet, kan ikke sikre menneskers rett til mat. En slik type ordning mangler, selv om de er forpliktet i henhold til menneskerettighetene. Dessuten er andre velferdsordninger, som i India kalt "integrated child development scheme", i tillegg til ulike enke og –pensjonsordninger heller ikke blitt ordentlig implementert i landsbyen Chalivendram. Oppsummert har ødeleggelsene av fiskeområder, og den utilstrekkelige gjennomførelsen av offentlige distribueringsavtaler og andre velferdsordningen, utviklet seg til å bli en veldig kritisk situasjon for Yanadiene, som er svært utsatt for sult og hungersnød.

I og med at India som stat har forpliktet seg ovenfor FNs internasjonale konvensjoner om økonomisk, sosiale og kulturell rettigheter er de også forpliktet under internasjonal lov å respektere, beskytte og følge opp deres eget folks rett til mat. Ved å konstruere Krihnapatnam havn uten noen form for ordentlig rehabilitering og – kompensasjonsopplegg ovenfor de mennesker som måtte blitt berørt av utbyggingen, har India brutt sine forpliktelser. De har ikke påpekt situasjonen av sult som Yanadifamiliene i Nelloredistriktet står ovenfor, heller ikke har de forsøkt å komme med nytt håp, eller garantert noen endring i implementeringen av velferdsordninger ovenfor disse menneskene som lider av sult. Delstaten Andhra Pradesh, og dermed også India, har brutt sine løfter om å oppfylle sine forpliktelser.

Handling nå!

Internasjonal handling er nødvendige for å adressere overgrepene ovenfor retten til mat i Andhra Pradesh. Din hjelp er viktig, og ved å sende politiske brev til delstatsministeren i Andhra Pradesh kan du bidra til at han innser alvoret i menneskerettighetskonvensjonen, og dermed også viktighet av å garantere tilgangen til mat og andre resurser som må til for at man skal unngå sult og underernæring. Signer vedlagt brev og send det av gårde i dag, dette er noe du kan gjøre for å hjelpe Yanadisfamiliene.

Vær vennlig å informere FIAN Norge hvis du får svar via brev eller faks.

Postlegg eller faks brevet til følgende adresser:

Adressat:

Mr. P. Ramakantha Reddy
Chief Secretary to Government of Andhra Pradesh
Secretariat,
Hyderabad 500001
Andhra Pradesh
India

Fax: 0091 - 40 – 23453700

E-mail ID: cs@ap.gov.in

Kopi til :

Mr. D. Kadmiel Das
Director of Tribal Welfare,
First Floor, DSS Bhavan, Masab Tank,
Hyderabad - 500 028.
India

Fax: 0091 – 40 - 23315236

E-Mail ID: dir_tw@ap.gov.in

Mr. P. Ramakantha Reddy,
Chief Secretary to Government of Andhra Pradesh
Secretariat, Hyderabad 500001
Andhra Pradesh
India

Dear Chief Secretary,

Recently I came across the disturbing situation of hunger and starvation faced by the Yanadis of Chavivendram village in Nellore district of Andhra Pradesh. The Yanadis dependent on fishing for their survival but are now in a very critical situation due to the construction of the Krishnapatnam Port, a major port in this region. The port has had a severe impact on the Yanadis' right to food since their former fishing area has run dry because of construction of roads across the stream. Furthermore, fish are dying because the water has become polluted and muddy since mud from the port is being dumped in the stream. The Yanadis did not receive any compensation for the loss of livelihoods and are struggling to make a living through day labour.

The Yanadis are dependent on the subsidised food grains they get from the Public distribution system but the food grains provided are not enough (4 kilograms of rice per person for the whole month). Additionally, the shops are not regularly open and they cannot buy grains in instalments even though the Supreme Court had issued a directive that buying in instalments was possible.

As a state party to the International Covenant on Economic, Social and Cultural rights India, and therefore the government of Andhra Pradesh is duty-bound under international law to respect, protect and fulfil its people's right to feed themselves. As a person working internationally for the implementation of economic, social and cultural rights, I would like to ask you to:

1. Ensure compensation and rehabilitation immediately in form of alternative livelihood sources for the people affected by the Krishnapatnam Port construction.
2. Take steps to guarantee the proper implementation of the public distribution system, distribute rations immediately to all ration card holders.
3. Guarantee the implementation of programmes like the Integrated Child Development Scheme and pension schemes and provide those suffering from hunger and malnutrition the means to access food through introduction of a minimum income programme.

Please keep me informed of the action you plan to take in this regard.

Yours sincerely,

Porto

Mr. P. Ramakantha Reddy,
Chief Secretary to Government of Andhra Pradesh
Secretariat, Hyderabad 500001
Andhra Pradesh
India

Brett

Går menneskerettighetene på bekostning av norsk realpolitikk?

Tekst: Øystein Tandberg

Foto: http://www.regjeringen.no/nb/om_regjeringen/stoltenberg-ii.html?id=85843

I stortingsmelding 13 bekrefter regjeringen at menneskerettighetene er under press, både i fattige og rike land. Den gode nyheten er i så måte at FN den 10. desember 2008 vedtok å styrke menneskerettighetene med en tilleggsprotokoll til de økonomiske, sosiale og kulturelle rettighetene. Siden 1960-tallet har det vært mulig å anke saker om brudd på sivile og politiske rettigheter, som retten til å organisere seg, overfor en internasjonal komité under FN. Tilsvarende mulighet åpnes nå for brudd på økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, som retten til mat og retten til helse. En tilleggsprotokoll vil ha stor betydning for folk som opplever brudd på disse rettighetene. Det er derfor viktig at den norske regjeringen ratifiserer tilleggsprotokollen så tidlig som mulig, og derved fremstår som den vennen av menneskerettighetene nær samtlige styringsdokumenter og politikere bedyrer.

Åpner for internasjonal kritikk av menneskerettighetsbrudd

I stortingsmelding 13 skriver regjeringen at ansvarlige myndigheter i nær alle land er opptatt av å unngå internasjonal kritikk av hvordan de praktiserer menneskerettighetene. At Norge har motarbeidet denne styrkingen av menneskerettighetene, som nettopp åpner for muligheten til å ta sin klage til en internasjonal komité, er derfor høyst beklagelig. Kristin Kjæret fra FIAN Norge påpeker at Norge, ved å motarbeide dette initiativet fra FN, viser en manglende politisk vilje til å bekjempe sult og fattigdom. Beate Ekløve-Slydal fra Amnesty Norge er bekymret for den internasjonale signaleffekten dette vil ha og at Norges renommé som forsvarer av menneskerettighetene vil bli betydelig svekket. Mads Andenæs fra Universitet i Oslo sier det er bekymringsfullt at norske myndigheter endret sine standpunkter til FNs nye klageordning uten diskusjon med det norske sivilsamfunnet. Han hevder også at Norges faglige og juridiske argumenter er svake.

Norges handelspolitikk - i konflikt med menneskerettighetene?

Den 24. november 2008 signerte Norge en frihandelsavtale med Colombia, fremforhandlet gjennom EFTA

samarbeidet (Sveits, Norge, Liechtenstein og Island). Norge og EFTA er også i frihandelsforhandlinger med India. Disse avtalene ivaretar ikke hensyn til viktige prinsipper i menneskerettighetstraktatene. Avtalene utfordrer retten til mat og retten til helse direkte og er ikke i tråd med FNs anbefalinger om å utforme en handelspolitikk som bidrar til realiseringen av økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. For at norske myndigheter skal overholde sine forpliktelser, må de iverksette konkrete tiltak for å vurdere hvilke konsekvenser Norges handelspolitikk har i våre handelspartners land, spesielt med tanke på sårbare grupper. Dette er ikke blitt gjort i noen av avtalene. Regjeringen har vedtatt å utsette ratifiseringen av Colombia-avtalen til høsten 2009 av hensynet til hvordan Colombia praktiserer menneskerettighetene, da først og fremst de politiske og sivile rettighetene som er vel belyst av en kontinuerlig internasjonal kritikk over lang tid. Finansminister Kristin Halvorsen uttalte til Klassekampen (20.3.2009), at dette er fordi regjeringen ikke er fornøyd med dagens avtale. Doris Leuthard,

Den rødgrønne regjeringen ønsker ikke å styrke sårbare gruppers rett til å bli hørt verken av en FN-komitee eller under frihandelsavtaler.

sveits økonomiminister, sier derimot at det er av hensyn til valgkampen at den rødgrønne regjeringen har besluttet å utsette ratifiseringen. Leuthards uttalelser kom etter et offisielt besøk til Sveits, hvor pressemeldingen fra Nærings- og handelsdepartementet uttaler at Norge står sammen med Sveits om å styrke norske eksportinteresser. I USA og i Canada ligger det ferdigsignerte frihandelsavtaler med Colombia på vent. En stadig voksende allianse av fagforeninger og sivile samfunnsorganisasjoner nå krever at Colombia avtalen må på offentlig høring på Stortinget, samt at det foretas en uavhengig konsekvensutredning for å kart-

legge effekten av avtalen for de økonomiske, sosiale og kulturelle rettighetene. Men, mens avtalen ligger på vent fortsetter EFTA arbeidet med nye avtaler i et høyt tempo, blant annet med Peru og India.

Svekker andre lands folkestyre gjennom frihandelsavtaler

I Soria Moria-erklæringen poengteres det at folkestyret er under press. Det hevdes at beslutninger i økende grad overføres til aktørene i markedene, som byråkrater og andre som ikke står til ansvar overfor folket i valg. Hvis viktige samfunnsinteresser som hensynet til miljø og sosial og geografisk fordeling skal sikres, kan ikke utviklingen overlates til markedskreftene alene sier erklæringen, samtidig utarbeider regjeringen handelsavtaler som motarbeider statlig styring i andre land, gjennom eksportrestriksjoner og muligheter til å fortolle eksport. Den norske regjeringen vektlegger derved at norske selskap i India og Peru, skal kunne fortsette å eksportere fisk til oppdrettsnæringen i Norge, endog i tider med hungersnød eller som en følge av overfiske. Ved ikke å underskrive tilleggsprotokollen, noe som ligger i kortene etter at regjeringen har

motarbeidet den, vil heller ikke de som blir rammet av denne politikken kunne bli hørt av en internasjonal klagekomité. Kynismen og dobbeltmoralen er derved komplett.

Hemmeligholdet

Både fra europeisk og indisk hold kreves det at forhandlingene avbrytes. Spesielt bekymringsfullt er det totale hemmeligholdet og mangelen på offentlig og politisk debatt. I praksis innebærer det at de som blir negativt berørt ikke får innsyn i posisjonene til forhandlingspartene, de blir heller ikke konsultert og er i realiteten ekskludert fra å delta i beslutninger som i aller høyeste grad angjør dem. Regjeringen beklager i sin stortingsmelding 13 det den kaller et grunnleggende sprik, i forbindelse med menneskerettighetskonvensjonene, mellom de forpliktelser land har tatt på seg og virkeligheten i mange land. Oppmodningen er klar: Med større åpenhet rundt forhandlingene, og med en rettighetsbasert tilnærming som sikrer at alle som forventes å bli berørt negativt av handelspolitikken, får reell innflytelse over beslutningene, ville vi ikke befunnet oss i den dype krisen som vi er i nå.

Delta på en internasjonal underskriftskampanje!

Gå inn på:

<http://fian.org/news/press-releases/take-action-to-enforce-economic-and-social-human-rights>

Støtt kravet om at verdens stater ratifiserer den nye protokollen til FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Denne protokollen åpner for at enkeltmennesker kan få sin sak hørt av FN.

We, the undersigned organisations and individuals, call on all States of the world to ensure that access to justice and the right to an effective remedy become a reality for all victims of human rights violations.

We urge all States to become a party to the Optional Protocol when it opens for signature on September 24, 2009; to ensure that it enters into force as soon as possible; and to take all necessary steps to fully implement the Optional Protocol without delay.

We call on those countries that are not yet a party to the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights to ratify or accede to this treaty immediately and to also sign to the Optional Protocol on September 24.

Oppsiktsvekkende rettsavgjørelse i Ecuador

8. januar i år var en stor dag for miljøvernere over hele verden. Med loven i hånd ble miljøet styrket.

Tekst: Christine Tetlie

Foto: International Rivers

Høyesterett i Ecuador fastslo at landets miljøvern-departement skal gjennomgå bevilningen som ble gitt til Baba-demningens multiprosjekt (PMB) i november 2008.

Bakgrunnen for avgjørelsen er faren for ugjennkallelige ødeleggelser av Ecuadors arts mangfold. Dette var noe den inter-amerikanske utviklingsbankens eksperter ikke tok hensyn til da de utarbeidet planen for demningen.

- Det er en stor seier for de berørte områdene, og styrkingen av rettsvernet til miljøet er en sak av internasjonal interesse, sier Silvana Rivadenira fra ECOLEX (Organization for Environmental Law & Management).

- Høyesteretts avgjørelse viser at de tar miljøvern på alvor, og at Ecuadors domstoler retter seg etter internasjonale avtaler som de har ratifisert, forsetter hun.

Avgjørelsen i høyesterett kom som en følge av saks-målet til ECOLEX i mai 2007. Søksmålet ble først avvist

av de lavere rettsinstanser, men ECOLEX anket saken helt opp til høyesterett. De hevdet at hele prosjektet var en krenkelse av de internasjonale menneskerettighetene. I juni 2008 ble søksmålet til ECOLEX styrket ved at FIAN, AIDA (Interamerican Association for Environmental Defense) og International Rivers bidro med massiv dokumentasjon, som helt tydelig påviste brudd på internasjonale avtaler om miljøvern og menneskerettigheter.

I tillegg viste undersøkelser gjort av ELAW (The Environmental Law Alliance Worldwide) at undersøkelsen til den inter-amerikanske utviklingsbanken hadde alvorlige mangler.

- Når vi ser på de negative følgerne for både miljø og mennesker, så er denne rettsavgjørelsen en gledelige nyhet, sier Astrid Puentes, vise direktør for AIDA.

- Vi i AIDA forventer at denne avgjørelsen skaper rettpresedens i de mange vannkraftverksplaner som pågår i Sør- og Mellom-Amerika i dag, alle med like mangefullt utviklet vurdering av de miljømessige konsekvenser slik som i tilfellet Baba-demningen, sier hun.

PMB ville oversvømmet over 2500 hektar viktig økosystemer i elveprovinsen Los Rios, og ville hatt stor påvirkning på befolkningen som har levd av Baba Quevedo elven, og området rundt i generasjoner. I området lever det også endel utrydningstruede dyrearter.

BLÅ OKTOBER

Oslo 7. - 10. oktober

www.blaoktober.no – sjekk ut programmet!

I dag mangler én av fem mennesker i verden tilgang til rent drikkevann og to av fem tilgang til tilfredsstillende sanitære forhold. Marginalisering og diskriminering, overuttak av ferskvannsressurser, forurensning og manglende investeringer på lokalt plan er blant årsakene til dagens situasjon. Samtidig øker vannknapphet i mange områder som følge av klimaendringer.

Blå oktober mener at verdens vannkrise kan gjøres noe med. Vannkrisen er urettferdig og den rammer de som allerede er marginaliserte, nemlig de aller fattigste, kvinner og barn. Det finnes både nok vann til alle og gode løsninger for å sikre alles tilgang til rent drikkevann og tilfredsstillende sanitære forhold. Det som mangler er først og fremst politisk vilje til å ta tak i utfordringen.

Retten til mat for spedbarn; gamle perspektiver og nye planer

Tekst: Elisabeth Ng Langdal

Foto: Elisabeth Ng Langdal og WABA

“Jeg er en Yashoda”; sier hun med klar, høy stemme, - tydelig stolt. Hun sitter bakerst, litt i utkanten av skyggen under taket. Vi er på fact finding mission i Suman Nagar for å drøfte skolebarnas rett til lunch. “Når en kvinne i landsbyen kjenner de første veene tar jeg henne med til fødeklubben”.

FN s tusenårs mål nummer 4 er å redusere barnedødeligheten. Hvert år dør 9,7 millioner barn under fem år i verden. De fleste dør av sykdommer som kan forebygges. Omkring halvparten av disse dødsfallene skyldes direkte eller indirekte at barna er underernærte eller mangler viktige vitaminer og mineraler. Tallet er langt større enn f.eks. antallet barn som dør under sultkatastrofer, kriger og naturkatastrofer.

143 millioner barn i utviklingslandene er feil- eller underernærte. Det svarer til nesten hvert 4. barn. I de aller fattigste landene er over 40 % av alle barn under fem år for små i forhold til alderen sin. 16 % av barna i utviklingslandene er undervektige allerede fra fødselen. De millionene av barn som overlever feil- og underernærte, blir ofte handikappede og fysisk svekkede. De er mer utsatt for sykdommer og risikerer også å bli psykisk skadet. Barn, som på et tidlig tidspunkt har opplevd sult, risikerer å ha læringsvansker rest av livet sitt. I følge ernæringsfysiologer vil barn under 2 år som er kronisk feil- eller underernærte utvikle irreversible skader og sykdommer. 21 % av barn med akutt underernærte dør uten effektiv behandling.

“Kvinnen (Kristin husker du navnet?) fra NIPI forteller at i India er det flere steder tabu å legge barnet til brystet rett etter fødselen. Det er forbundet med overtro at den første morsmelken – “fløten” – er skadelig for barnet fordi den er uren og må kastes. Andre steder er det fars eldste søster som skal initiere ammingen, noe som kan bety at det kan gå timer eller dager før det nyfødte barnet kan få morsmelk. Verdens helseorganisasjon og UNICEF anslår at dersom nyfødte verden over får morsmelk i løpet av de første timene etter fødselen, vil det redusere dødeligheten blant nyfødte med rundt 20 %. Som spedbarn er retten til mat det samme som retten til morsmelk.

I konvensjonen om barns rettigheter artikkel 24 heter det: “Partene skal bestrebe seg på å bekjempe sykdom og feilernærte ved å stille “tilstrekkelig næringsrike matvarer og rent drikkevann til rådighet[...], i form av “sikre egnet helseomsorg for mødre før og etter fødselen[...].” I tillegg til at alle skal være “informert om, ha tilgang til undervisning om og støttes i bruken av grunnleggende kunnskaper om barns helse og ernærte, fordelene ved amming[...].”

Hvorvidt mor ammer er påvirket av samfunnsforhold for øvrig. Det generelle tilbudet av helsetjenesten, rettigheter på arbeidsplassen, markedskrefter og kultur. Vår egen historie har vist hvor raskt ammekulturen kan brytes ned. Bunnen ble nådd i 1967. Da fikk bare 12 % av seks måneder gamle spedbarn morsmelk. Etter flere tiårs holdningsskapende arbeid har norske kvinner igjen ansett fordelene ved amming.

Etter mange år med sterk pågang fra morsmelkestatningsprodusentene, særlig i utviklingsland, er det avgjørende med holdningsskapende arbeid for at kvinnene skal forstå hvor viktig det er at spedbarn får morsmelk. Særlig de første seks levementene, men spesielt i de første timene etter fødsel.

I India er det store variasjoner mellom de ulike statene i forhold til spedbarn- og mødredødelighet.

Den høyeste dødsraten er funnet i de fem nordligste statene Bihar, Madhya Pradesh, Orissa, Rajasthan and Uttar Pradesh. Til sammen står disse statene for mer enn 55 % av barnedødeligheten og 65 % av mødredødeligheten i India.

For å nå tusenårsmålene introduserte den indiske regjeringen i 2005 en ny mødrehelseplan; Janani Suraksha Yojana (JSY). Denne planen innebærer, blant annet, ideen om Yashoda. Yashoda er en mytisk fostermor hentet fra indisk mytologi. De kvinnene som får i oppgave å være Yashoda bor i landsbyen, hun kjenner forholdene, bor i nærheten av helsesentrene og kan bistå mor og barn i de første dagene. Dette kan forhindre de mest vanlige årsakene til død den første leveuken. Yashodaen vil også kunne gi moren den mest elementære kunnskapen om varme, hygiene, amming, vaksiner og andre viktige aspekter ved spedbarnsomsorg. Planen dekker transportkostnader til helsestasjon/fødeklinikk for fattige og spesielt sårbare eller utsatte kvinner. Yashodaen får penger for å følge den fødende kvinnen til nærmeste helsestasjon/fødeklinikk. I tillegg får den fødende en engangssum som varierer fra 1000 rupis (ca. kr. 140) til 1400 rupis (ca. kr. 190) avhengig av hvor de bor. Yashodaen får 200-600 rupis (kr. 30-80) for hver fødende kvinne hun følger. Det vil si at det er en liten sum penger både til den fødende og Yashodaen dersom kvinnen føder på helseklinikk eller sykehuset.

Dette har resultert i at fra 2006 har en i India vært vitne til at et høyt antall gravide kvinner har benyttet seg av statlige helsetilbud. Dette er særlig kvinner fra fattige familier i områder med høy dødelighet og i samfunn med lav gjennomsnittsinntekt. Antall fødsler i statlige fødeklinikker har økt fra 10,85 millioner i 2005/2006 til mer enn 13,59 millioner i 2007/8. Noe av denne økningen skyldes Yashoda-programmet. Dette har redusert både spedbarns- og mødredødeligheten.

I enkelte stater har økningen i antall kvinner som har oppsøkt fødeklinikken i forbindelse med fødsel vært dramatisk. I Rajasthan har antallet økt fra mindre enn 3000 i 2005/2006 til 340 000 i andre halvdel av 2007/08 og dekker nå 65 % av alle fødende kvinner. I Bharatpur har den nye planen ført til rask økning i antall fødsler ved helsestasjoner. Antallet har økt fra mindre enn 1 % i 2005 til 95 % i 2007. Dette utgjør en unik mulighet for å gi moren og den nyfødte den hjelp de behøver rundt fødsel og amming. I India har det frem til nylig vært slik at 70 % av neonatal død

har skjedd i den første leveuken. Indiske myndigheter satser på å nå ut til 5.5 av de 8 millioner av kvinnene som kvalifiserer til denne ordningen i 2008 (evaluering og resultatene fra FN foreligger ikke enda). WHO anbefaler at spedbarn skal få bare morsmelk de seks første levemånedene for å oppnå optimal vekst og for den generelle spedbarnshelsen. Etter seks måneder skal barnet fortsatt få morsmelk, men det må få tilleggskost. Ammingen bør fortsette til barnet er minst to år.

Dersom spedbarn skal oppnå retten til mat er det viktig at sosiale og økonomiske forhold legges til rette. Yashoda programmet i fem av de nordligste statene i India er av stor betydning. FIAN ønsker å legge press på myndighetene slik at Yashoda programmet utvides til hele India og at forholdene legges til rette slik at kvinnene kan få fortsette å amme når de kommer

hjem etter fødsel. FIAN Norge arbeider for retten til mat for spedbarn. Dette gjør vi ved å samarbeide med både lokale indiske organisasjoner og internasjonale organisasjoner som jobber for amming og med opplysning om helsegevinst ved amming. IBFAN er en av disse. FIAN Norge oppfordrer all til å delta på deres ammekampanje, www.onemillioncampaign.org/

Nytt Indiaprosjekt og ny sak i Jalalpur, Uttar Pradesh!

*Tekst: Ida Tidemann-Andersen
og Sunniva Nordang
Foto:*

I 2005 starta India og Norge samarbeidet Norway-India Partnership Initiative (NIPI) med det mål å redusere barnedødeligheten i India (FNs tusenårsmål 4). NIPI ønsker å oppnå dette ved å blant annet støtte ulike prosjekter under The National Rural Health Mission (NRHM) i India som har som hovedmål å redusere spedbarnsdødelighet og svangerskapsrelatert dødelighet. Disse prosjektene skulle iverksettes i 5 fokusstater i India, men av ulike årsaker er Uttar Pradesh ikke lengre en av disse statene. På bakgrunn av dette har FIAN - Uttar Pradesh identifisert en ny sak. Den er knyttet til FIANS nye prosjekt: "Contribution towards achieving the Millenium Development Goals in India".

Jalalpur, Uttar Pradesh

I landsbyen Jalalpur, som ligger i distriktet Lakhimpur, Uttar Pradesh, bor det 300 Dhalit (kasteløse) familier. Flesteparten av disse familiene lever av jordbruk, men eier ikke det landet de dyrker. For denne lokale befolkningen består det daglige kostholdet hovedsakelig av ris. Et slikt basiskosthold er lite variert og fører til lavt inntak av vitaminer, mineraler og proteiner. Følgene av dette kan vi se i statistikker over barnedødelighet og undervekt blant barn under 3 år i Uttar Pradesh, som er henholdsvis 69% og 47%.

I den indiske grunnloven, artikkel 39 står det: "Children are given opportunities and facilities to develop

in a healthy manner and in conditions of freedom and dignity." Gjennom implementeringen av NRHM sine prosjekter og matprogrammet Integrated Child Development Service Scheme (ICDS) har indiske myndigheter satt fokus på barns utvikling.

ICDS har blant annet som mål å tilby tjenester til førskolebarn i deres lokalsamfunn. Følgende seks tjenester er inkludert i dette; ernæringstilskudd, førskoleutdanning, vaksiner, helsesjekk, legehenvísninger og opplæring innen ernæring og helse. Det er et mål at disse tjenestene skal utføres på lokale helsestasjoner (bedre kjent som Anganwadi senter), og skal være tilgjengelig for alle barn under seks år. Innbyggerne i Jalalpur har hverken tilgang til skole eller Anganwadi senter noe som de har krav på og myndighetene er pliktige til å opprette.

Realisering av retten til mat og tusenårmålene i Jalalpur

På bakgrunn av situasjonen til innbyggerne i Jalalpur krever FIAN - Uttar Pradesh en fullstendig gjennomføring av ICDS i Uttar Pradesh, uten diskriminering av minoritetsgrupper. Det vil blant annet si en opprettelse av Anganwadi senter i landsbyen Jalalpur. Det ønskes også en oppgradering/forbedring av ernæringstilskuddet som gis til mødre og barn under 6 år. For å opparbeide kompetanse og sikre driften av Anganwadi senterne kreves det en lønnsstigning for de ansatte. Alle disse kravene vil øke sjansene for å nå de ulike tusenårmålene, og da kunne sikre barns rett til mat!

FIAN – gjennom politisk dialog har vi endret liv!

FIAN samarbeider med FIAN India – spesielt i delstaten Uttar Pradesh og Uttarakhand. Siden 2003 har vi fått gjennomslag for at:

- 18 millioner barn får skolemat i Uttar Pradesh
- 450 familier i Bahraich-distriktet kan kjøpe mat til subsidierte priser
- 1,4 millioner mursteinsarbeidere får utbetalt minstelønn
- Mer enn 3000 mennesker er sikret retten til vann som følge av at Ramgangaelven ikke ble privatisert

I Norge har vi lokalgrupper som følger opp flere andre saker i India. Selv om sakene fremdeles ikke er løst har vi hatt viktige gjennombrudd underveis:

- Tre landsbyer i Chitrakoot-distriktet har fått sikret landrettighetene sine og tilgang til å høste fra skogen.
- Den statlige støtten til blinde er økt i Uttar Pradesh, og myndighetene har lovet å ansette 5000 blinde i løpet av 2009.
- Kvinner som jobber hjemmefra med søm (Chikan Kari) er inkludert som arbeidsgruppe med rett til å motta velferdsordninger.
- I landsbyen Suman Nagar har vannministeren lovet å undersøke beboernes krav om vanningsssystemer. Uten vann klarer de ikke å dyrke jorda de har mottatt som kompensasjon for en tidligere tvangsflytting. De lokale myndighetene har også lovet å sikre at landsbybarna får skolemat.
- Godseieren som i sin tid tvang 150 kasteløse familier til å flytte har måttet gi landområdet tilbake til myndighetene i Uttarakhand. Familiene kan ennå ikke returnere til jorda si i Udham Singh Nagar fordi myndighetene vurderer å anlegge industri på området heller enn å gi det tilbake til de rettmessige eierne.

India – møte med en annen virkelighet

Tekst: Lillian Eriksen

Foto: Elisabeth Ng Langdal

Den lille mannen med langt grått skjegg halter i mot oss. Beina som peker unormalt i hver retning får meg til å huske historier om tiggerledere som knekker bein og armer, ja til og med kapper dem av for at tiggerne skal tjene flere penger. Blikkene våre møtes. Skal jeg likevel gi? Raskt putter jeg en seddel i veska hans.

Mannen smiler mens han stavrer seg tilbake. Han tar opp seddelen fra veska. Det furete ansiktet omkranset av hvitt hår lyser opp, han strekker armene mot himmelen før han rister hendene som i takk.

Ikke lenge etter kommer en yngre mann med et oransje pledd over skuldrene bort til ham. Tiggeren krymper seg. De diskuterer. Begge feokter med armene før mannen med pleddet snur og går. Den halte ser sørgmodig mot meg og jeg skjønner at min englestatus var kortvarig.

- Empowerment, lokalt arbeid og god lobbyvirksomhet er nok en bedre strategi enn det der, smiler Sanjay K. Ray som har jobbet en årrekke for FIAN UP.

Jeg smiler litt beskjemet tilbake. - Jeg burde visst bedre

Vi er på "fact finding mission" med FIAN Norge og FIAN UP, Kristin, Elisabeth og jeg. Vi står utenfor togstasjonen og venter på bilene som skal ta oss til de omplasserte menneskene i landsbyen x i byen Haridwar i området Uttaranchal. Luften er friskere her enn i storbyen Lucknow som vi nettopp kommer fra. I det fjerne kan vi skimte høye fjell. Vi er ved foten av Himalaya.

I bilen på vei til landsbyen studerer jeg Sanjay som sitter i forsetet, mens jeg tenker på FIAN UP sitt profesjonelle arbeid for retten til mat. Sanjay er bramini, velartikulert, høyt utdannet og har et etternavn som betyr "konge" på hindi. I det klasse- og kastebevisste India gir dette ham lettere innpass hos betydningsfulle embetsmenn og politikere. Sist jeg møtte ham hadde han nettopp drukket te med Sonja Ghandi.

I det samme ser jeg den enorme Shiva-figuren i messing (?) som står ved bredden av Ganges. Det er her Ganges starter. Den hellige livgivende elven som i uoverskuelig fortid har gitt vann til sivilisasjonens vugge. Men hva nå? Er menneskelig overmot og grådighet en trussel mot elvas og dermed menneskenes fremtid i denne regionen som er en av verdens tettest befolkede områder?

- Den første utbyggingen av damanlegget var det britene som gjorde, forteller Sanjay og peker mot demningen x (hva heter denne demningen, er den også en

del av Theridam?). Senere har den blitt utvidet, men menneskene vi skal treffe kommer fra Theridalen, den som ble demmet opp og oversvømmet på begynnelsen av 80-tallet

Vi svinger av hovedveien og inn på en gruslagt vei. Til høyre ser jeg en moderne kanal som er sementert på begge sider. Til venstre ligger en igjengrodd

Lillian Eriksen, Elisabeth Ng Langdal og Kristin Kjæret fra FIAN Norge med kokken i Suman Nagar. (fra venstre).

På de tørre åkerne vil ingenting gro.

elv. Ellers er det jorder med sparsomme vekster på. Noen damer kommer bærende på rester av sukkerrør på hodet.

Vel fremme vises vi til stoler som er satt frem, ute på tunet. Vi skal bli oppdatert om dagens situasjon. Kristin sitter bak et gedigent skrivebord og er den som skal

stille spørsmål. Vi andre sitter rundt og bare observerer.

En eldre mann ønsker oss velkommen. Han virker mer resignert enn opprørt når han forteller.

- Vi fikk aldri det vi hadde krav på i kompensasjon. Landområdet er mindre og dårligere. Naturen er ikke så pen forteller han- og hvordan kan man forresten få kompensasjon for et levd liv, en historie og behovet for å tilhøre et sted som man er blitt glad i?

Jeg ser på det furete ansiktet og de senete hendene. Dette er en mann som har levd et strevsomt liv. Likevel ser han ikke bitter ut. Kanskje har han vært med i Chipco-bevegelsen, tenker jeg. Kanskje var han og kona de siste personene som forlot Theri i en båt den dagen dalen ble fylt med vann?

- Det bor altfor mange her, men det største problemet nå er at vi ikke har nok vann, fortsetter han.

- Drikkevannet fra brønnene er fulle av humus og er nærmest udrikkelig. Brønnene for irrigasjon er nærmest tomme. Vi trenger vann for å dyrke jorda, men grunnvannsnivået har sunket med ... (tre meter?), noe som gjør at vi ikke får det opp lenger. Dersom ikke noe gjøres vil område tørke ut og området vil bli ubeboelig i løpet av få år.

Jeg tenker på kanalen som vi nettopp så. Den som var murt igjen.

- Kanalen er sementert i bunnen også, noe som gjør at ikke noe vann siver ut. En naturlig elv tilfører bakken vann, fortsetter han som en forklaring på det jeg lurte på.

På veien hit, har Sanjay fortalt, at vannet fra demningsanleggene i dag går nærmest uavkortet til Dehli. Noen snakker til og med om å legge kanalene i rør, slik at ikke engang en dampdråpe skal bli borte på veien til hovedstaden. Menneskene som sitter rundt oss har ikke bare blitt omplasserte. De er feilplasserte. De ønsker ikke å bo her, men må nok en gang bære konsekvensene av at andre skal få det bedre.

"Dette er virkelig India. Et land av drømmer og romanser, av ustyrtelig rikdom og ustyrtelig fattigdom, av skjønnhet og filler, av palasser og skur, av pest og hungersnød, av genier og giganter og Aladdins lamper, av tigere og elefanter, av kobraer og jungel – dette er landet av hundre nasjoner og hundre tungemål, av tusen religioner og to millioner guder, menneskehetens vugge" (Mark Twain).

- Det er så vidt vi klarer oss økonomisk, fortsetter han. Flere familier har allerede flyttet, men nye familier som også har krav på kompensasjon kommer tilflyttende. Vi konkurrerer om de samme jobbene. Hver dag reiser flere av oss til fabrikkområdet som ikke ligger så langt herfra, men det er ikke alltid jobber til oss der. Noe må gjøres nå. Det er et spørsmål om hvor lenge vi vil klare oss her.

Han ser ned på hendene sine.

- Disse menneskene har store forventninger til oss. Vi er nødt til å få til noe. Sanjay ser alvorlig på oss.

Jeg vet at FIAN har fått til store ting før i regionen. Skolemat til alle barn i delstaten Uttar Pradesh med 182 millioner innbyggere (like mange som i Brasil!). Minstelønn til mursteinsarbeidere i den samme delstaten. Strategien har gjerne vært at de har startet med en gruppe, en skole, noen eksempler som de har argumentert med retten til å kunne brødfø seg selv som en menneskerettighet overfor myndighetene for. De har arrangert folkemøter, invitert presse og myndighetspersoner og de har ikke minst drevet med lobbyvirksomhet og empowerment.

. Møtet varer lenge og sola begynner å gå ned bak en bakketopp. Noen barn spiller fotball. Sjøførene våre kommer tilbake og vi setter oss inn i bilene og kjører tilbake til

Dagen etter er vi på vei til "irrigation officer" for å overrekke en brevkampanje. FIAN Norge har klart å samle sammen over tusen underskrifter, noe som er en bragd i Norge. Etter å ha kjørt litt rundt i byen... finner vi den riktige innkjørselen og kjører frem til et hvitt prominent hus. Utenfor huset sitter det en rekke men-

nesker som også venter på å få snakke med "irrigation officer". Vi blir henvist inn i et forværelse. På veggene er det bilder av "irrigation officer" sammen med andre viktige personer. I et skap står det en rekke pokaler og gaver som folk har gitt i gave, sikkert etter en liknende konsultasjon som det vi skal ha nå.

Mannen synes tydelig at vårt nærvær er ubehagelig. FIAN Norge har tross alt besøkt ham før med samme budskapet, men uten at forbedringer har skjedd.

- Kristin reiser seg opp og gir ham kortene. Han ser ikke på dem, men setter dem til side.

- Jeg lover, sier han at jeg egenhendig skal reise til området for å undersøke forholdene. Jeg lover også, sier han at det skal utarbeides en irrigasjonsplan og at landsbyen skal få nok vann til å dyrke jorda.

- Dette virker jo lovende, sier Sanjay. Nå gjenstår det bare å se hva som skjer.

Vi reiser hjem igjen til landet med vann og snø i overflod, Kristin, Elisabet og jeg. Men FIAN Norge og FIAN UP holder fremdeles et tak i saken. – Og kanskje kan vi skrive om at saken har løst seg i neste nummer av Sulten på rettferdighet? Det skulle ikke forundre meg.

Barn i Suman Nagar får ikke skolemat hver dag slik de har krav på. Under FFM'en lovet lokale myndigheter FIAN å ordne opp i dette. Et første skritt i riktig retning er at kokken - se forrige side - endelig fikk lønn hun hadde ventet på i over 1/2 år.

Barns rett til fullgod mat og ernæring i lys av HIV og AIDS

Hvordan kan Hiv-epidemien få konsekvenser for barns rett til mat, og hvordan kan brudd på retten til mat øke sårbarheten for Hiv-smitte og utvikling av Aids? Hva sier menneskerettighetene om barns rett til mat i lys av Hiv og Aids?

Tekst: og foto Ida-Eline Engh

Artikkel 27 i Barnekonvensjonen fra 1989 understreker barns rett til en levestandard som er "tilstrekkelig for hans eller hennes fysiske, psykiske, åndelige, moralske og sosiale utvikling". Videre står det at stater skal "treffe egnede tiltak for å hjelpe foreldre og andre som har ansvaret for barnet til å virkelig gjøre denne rettighet, og de skal ved behov sørge for materiell hjelp og støttetiltak, særlig med hensyn til mat, klær og bolig".

Barnekonvensjonen reflekterer artikkel 11 i Konvensjonen for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter av 1966, som viser til mat som et aspekt ved retten til en tilstrekkelig levestandard. I motsetning til denne, peker imidlertid Barnekonvensjonen på ernæring, som omfatter både mat, helse og omsorg. Alle disse tre dimensjonene er grunnleggende for forståelse og implementering av barns rett til mat i lys av Hiv og Aids. Retten til helse er eksplisitt nedfelt i ØSK-konvensjonens artikkel 12 og i Barnekonvensjonens artikkel 24.

Hvordan påvirker Hiv og Aids barns rett til mat og tilstrekkelig ernæring?

Hiv-smittede barn trenger gjerne 50-100% flere kalorier enn friske barn, så retten til fullgod mat og ernæring betyr ikke det samme for Hiv-positive barn som for friske barn.

Når foreldrene blir syke eller dør, trues barns rett til mat på mange måter. For å dekke Aids-relaterte kostnader, er mange hushold nødt til å redusere utgifter til mat og skolegang. Konsekvenser av Hiv-epidemien er ofte større i fattige samfunn uten tilstrekkelig tilgang på mat. Som et eksempel utgjør de økonomiske kostnadene ved Hiv for de fattigste husholdene i India hele 82% av deres årsinntekt, mens tilsvarende utgifter for velstående familier bare utgjør 20%¹. Sult og fattigdom kan i sin tur øke barn og andres risiko for Hiv-smitte i familier der prostitusjon blir eneste utvei.

Mange barn slutter å gå på skolen for å ta vare på sine syke foreldre eller hele hushold. Aids-epidemien undergraver også sikkerhet i tilgang på jord, selv om det ikke nødvendigvis fører til direkte tap av jord. Mange hushold går over til mindre arbeidskrevende dyrkingsmetoder og plantesorter, som kan føre til be-

grenset biologisk mangfold og mangel på et fullgodt kosthold for barna og de samfunnene de lever i.

Kunnskapsoverføring, som ofte er kjønnsbasert, fra en generasjon til en annen om matlaging eller dyrking av jord, avbrytes når mor eller far dør før denne kunnskapen er overført til deres døtre og sønner. I tillegg til de ansvarsmessige og fysiske utfordringene som barn møter, er det også fare for at de ikke mottar den omsorg og støtte de trenger i barndom og oppvekst. En studie av 100 hushold på landsbygda i Etiopia viste at kvinner tilbrakte gjennomsnittlig 100 timer per uke på å pleie Aids-syke. Dette gikk hovedsakelig utover tid som de ellers ville brukt til å ta vare på barn eller å arbeide i jordbruket.²

Skolejenter i en fattig bydel i Addis Ababa. UNAIDS antar at i Etiopia er 650.000 barn blitt foreldreløse som en følge av AIDS.

I innledningen til Barnekonvensjonen står det at barn har krav på rettigheter og friheter "uten forskjellsbehandling av noe slag". Hiv-epidemien skaper diskriminering og stigmatisering av smittede og deres familier, og den setter barn i ekstremt vanskelige og sårbare situasjoner. Dette krever spesiell beskyttelse og oppfølging for at deres rettigheter skal ivaretas.

² A. Baryoh, sitert i C. Bishop-Sambook (2004): The Challenge of the HIV/AIDS Epidemic in Rural Ethiopia: Averting the Crisis in Low AIDS-Impacted Communities. FAO, Roma.

¹ Asia Development Bank & UNAIDS (2004): Asia-Pacific's Opportunity: Investing to Avert an HIV/AIDS Crisis. ADB/UNADS Study Series.

Hvordan kan retten til mat forebygge Hiv-smitte og redusere konsekvensene av Aids-epidemien for barn?

Retningslinjene om retten til mat anerkjenner at retten til mat har et potensial i kampen mot Hiv og Aids. I Retningslinje nr. 10 står det at "stater bør fokusere på mat- og ernæringsbehovene til de som er rammet av Hiv/Aids eller andre sykdommer".³ Dessuten viser FN's politiske erklæring om Hiv/Aids til "alle menneskers behov for nok, trygg og ernæringsmessig riktig mat som møter deres kostholdsbehov og matpreferanser og bidrar til et sunt og aktivt liv som del av et omfattende tiltak mot Hiv/Aids".⁴

Riktig ernæring er nødvendig for å forebygge effektene av Aids. En rekke organisasjoner har laget retningslinjer om ernæring for Hiv-positive.⁵ Et godt kosthold alene har imidlertid begrenset effekt.⁶ Tilgang på anti-retroviral (ARV) behandling er også helt nødvendig, både for å forlenge livet til de som er smittet og for å unngå at barna deres dør: En studie fra Uganda viser

3 FAO (2004): The Voluntary Guidelines to Support the Progressive Realisation of the Right to Adequate Food in the Context of National Food Security. Roma. Guideline 10.4.

4 De forente nasjoner (2006): Political Declaration on HIV/AIDS. New York. Para.28.

5 F. eks. FAO & WHO (2002): Living well with HIV/AIDS. A manual on nutritional care and support for people living with HIV/AIDS. Rome.

6 Balanse mellom fokus på ernærings tiltak og tilgang på Aidsmedisiner understrekes også i I.-E. Engh (2008): Developing Capacity to Realise Socio-Economic Rights. The right to food in the context of HIV/AIDS in South Africa and Uganda. Intersentia, Antwerp/Oxford.

faktisk en 81% nedgang i barnedødelighet blant ikke-smittede barn av foreldre som får ARV- behandling.⁷

Barnekomiteens generelle kommentar nr. 3 hevder at det nå er "bred enighet om at behandling og omsorg inkluderer ARV og andre medisiner [...], tilstrekkelig ernæring [...], samt familie-, lokalsamfunns- og hjemmebasert omsorg". Ikke minst illustrerer dette avsnittet menneskerettighetenes gjensidige avhengighet.

En rettighetstilnærming til mat, helse og omsorg er nødvendig for å håndtere utfordringene som barn og deres familier møter i lys av Hiv-epidemien. Menneskerettighetene er nyttige redskap for å definere staters roller og forpliktelser i tiltak som kan redusere barns sårbarhet for sult, Hiv og Aids.

Retten til mat peker på de underliggende sosioøkonomiske forholdene som øker barns og deres familiers sårbarhet for Hiv-smitte og reduserer deres mulighet til å håndtere konsekvensene av sykdommen. Globale og lokale maktforhold som skaper stigmatisering, marginalisering og mangel på deltakelse er nøkkelen til forståelse og reduksjon av både sult, fattigdom, Hiv og Aids blant barn og deres familier.

7 J. Mermin m. fl. (2008): Mortality in HIV-infected Ugandan adults receiving antiretroviral treatment and survival of their HIV-uninfected children: a prospective cohort study. The Lancet March 1, 371 (9614), pp.752-759.

Sett opp egen filmfestival

Har du lyst til å arrangere din egen filmfestival? En festival med mening?

Minifilmfestival - konsept

Vi har tre filmer på DVD som du kan vise hjemme, på skolen, i biblioteket, eller i en kinosal for venner, familie, kolleger, eller fremmede. Filmene er del av *Human Rights Human Wrongs Film Festival*.

Nå kan du være med å sette i gang en landsdekkende filmfestival og debatt med temaet: næringsliv og menneskerettigheter.

Darwin's Nightmare

Internasjonal handel i mat og våpen.

Skyggen av den Hellige Bok

Statoil åpner et kontor i Turkmenistan i 2009. Burde de heller la være?

China Blue

Hvor kommer buksene dine fra og hvor mye burde de egentlig koste?

Kostnader

Inviter venner og fremmede til stuen din - 250kr

Arranger festival på skolen, samfunnshus osv - 400 kr

Har du støtte til festivalen, eller er du del av en større organisasjon eller et selskap? - 750kr

Du får 3 DVDer, med norsk tekst, rettigheter og en guide til hvordan du kan å sette i gang en festival. Post kommer i tillegg.

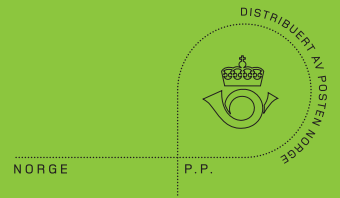
Betingelser

Tilbudet inkluderer rettigheter til å vise filmene hvor som helst hvor noen kan arrangere slike visninger. Du kan ikke tjene penger på visninger, og du må gi oss en tilbakemelding om hvordan det gikk, samt en kort oppsummering av diskusjonen.

Les mer på - humanfilm.no

Returadresse: FIAN Norge
Kirkegata 5, 0153 Oslo

FIANs SUKSESS AVHENGER AV DIN DELTAGELSE!

Sult har mange ansikter. Gråtende mødre over barnegraver. tannløse bestemødre uten barn, bare barnebarn. Redde menn som tigger etter arbeid. Disse uttrykker alvoret med sult. Men det finnes også uttrykk som gir håp om endring. Et intenst blikk og en munn som stiller krav. En samling av mennesker som ikke vil tie. Sult kan bekjempes ene og alene med vilje.

Du kan bidra til å gi kampen mot sult et ansikt! Face It - Act Now er FIANs europeiske underskriftskampanje for retten til mat. Kampanjen setter fokus på nødvendigheten av politisk vilje for å bekjempe sult. Vi krever tiltak fra europeiske myndigheter og multinasjonale organisasjoner. Last opp et bilde av deg selv og skriv under på våre krav om politisk handling!

www.face-it-act-now.org

FIAN-medlemskap koster 200 kr pr. år.

- Jeg ønsker å bli medlem i FIAN og skrive brev.
- Jeg ønsker å bli støttemedlem i FIAN.
- Jeg ønsker mer informasjon om FIAN.

Navn _____

Adresse _____

E-post _____

FIAN Norge
Kirkegata 5
0153 Oslo
Norge